

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN



לפרשת בהר איסור הונאה דברים ממון

פעמים הזהירה התורה מאיסור הונאה
א. (ויקרא כה יד) " וכי תמכרו ממכר לעמיתך...ולא תונו איש את עמיתו, ויראת מאלוקיך"
ב. (ויקרא כה, יז) " ולא תונו איש את עמיתו, ויראת מאלוקיך".
ודרשו חז"ל (פ"ד בבא מציעא) ששני פסוקים אלו מתיחסים לב' צורות שונות של הונאה
א. **אונאת ממון** - דהיינו שמרמה את חברו במקח וממכר.
ב. **אונאת דברים** - שאינה מוגבלת דוקא לעניני ממונות אלא לכל תחומי החיים איסור מיוחד שלא להקניט את חברו.

חומרת אונאת דברים, מאונאת ממון

וארז"ל-(ב"מ נח:) א"ר יוחנן משום רשב"י גדול אונאת דברים, מאונאת ממון, שזה נאמר בו "ויראת מאלוקיך" וזה לא נאמר בו "ויראת מאלוקיך".
ר' אלעזר אומר- זה בגופו וזה בממונו.
ר' שמואל בר נחמן אומר- זה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון.

מהי אונאת דברים

מצות ל"ית שלא להונות לחברו בדברים שנאמר (ויקרא כה, יז) " ולא תונו איש את עמיתו" שלא יאמר אדם לחברו דברים שיכעיסוהו ויבהילוהו ולא יוכל לעמוד מפני שיתביש מהם. (ס' המצות ל"ית רנ"א). כמו
האומר לגר זכור מעשה אבותיך, או לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים, וכן שלא ישאל דבר חכמה ממי שאינו יודע דבר חכמה כדי לצערו וכן שלא יאמר למוכר בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה לקנות, (משנה ב"מ נח,ב)

שורש מצוה - לתת שלום בין הבריות

והגאון בספר החנוך (מצוה שלח) כתב דשורש מצוה זו הוא לתת שלום בין הבריות, וגדול השלום שבו הברכה מצויה לעולם (ובויקרא רבה פ"ט מ"ט הנוסח הוא "גדול השלום שכל הברכות כללות בו") וקשה המחלוקת, שכמה קללות וכמה תקלות תלויות בה. (וראה עוד בראשית רבה סוף פ' כו)
וכן בשפת אמת פ"י (פ' בהר) שעיקר איסור הונאה הוא כדי שבני ישראל יהיו באחדות גמורה, ולכן אסרו אונאת דברים בכלל, שהוא מביא לידי פירוד.
ואכן רגילים אנו בכל המצוות לומר "המחמיר תבא עליו ברכה" במצוה זו כותב ס' החינוך שם "המיקל בהם שלא לצערן...ימצא חיים ברכה וכבוד".

אונאת דברים - בשתיקה

כתב הגאון חיקרי לב (יו"ד ח"ג סימן פ)-גם בשתיקה עובר לפעמים על איסור הונאה, כגון שמקניט את חברו בשתיקה, וכמו בעושה מי שבירך לכולם, ומדלג בכוונה על אחד מהאנשים עובר בלא תונו.

שבת שלום,
הרב אליהו אלחרר שליט"א
רב העיר מודיעין